

บทที่ 5

สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดโรคเต้านมอักเสบในช่วงฤดูฝนของเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดเชียงใหม่ สรุปผลได้ดังนี้

1. อุบัติการณ์ของการเกิดโรคเต้านมอักเสบในช่วงฤดูฝน พบว่า ร้อยละ 30.9 เป็นแบบไม่แสดงอาการ ร้อยละ 23.7 และแบบแสดงอาการ ร้อยละ 7.2 โดยในช่วงเดือนมิถุนายนและกรกฎาคมมีอุบัติการณ์การเกิดโรคสูงกว่าช่วงเดือนสิงหาคมและกันยายน

2. อิทธิพลของเดือน ระดับสายเลือดของพันธุ์ไฮสโตน์ฟรีเซียน ลำดับของการให้นม ช่วงเวลาของการให้นม วิธีการรีดนม ลักษณะรูปทรงของหัวนม ลักษณะภายนอกของปลายหัวนม มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของจำนวนโซมาติคเซลล์ในน้ำนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$)

3. อิทธิพลของตำแหน่งเต้านม ไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของจำนวนโซมาติคเซลล์ในน้ำนม ($P > 0.05$)

4. จำนวนโซมาติคเซลล์ในน้ำนมที่เพิ่มขึ้น จะมีผลทำให้ปริมาณไขมัน โปรตีน น้ำตาลแลคโตส และของแข็งทั้งหมดลดลง แต่ของแข็งไม่รวมไขมันจะมีปริมาณเพิ่มขึ้น

5. ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนโซมาติคเซลล์ในน้ำนมกับองค์ประกอบทางเคมีหลักพบว่า ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม มีเพียงของแข็งไม่รวมไขมันที่มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างจำนวนโซมาติคเซลล์กับไขมัน โปรตีน น้ำตาลแลคโตส ของแข็งทั้งหมด และของแข็งไม่รวมไขมัน เท่ากับ -0.29, -0.23, -0.17, -0.11 และ 0.28 ตามลำดับ

6. จากการสำรวจเชื้อจุลินทรีย์ที่เป็นสาเหตุของโรคเต้านมอักเสบ พบว่า เชื้อที่พบมากที่สุดคือ *Staphylococcus aureus* รองมาเป็น *Staphylococcus spp.*, *Streptococcus agalactiae* และ *Streptococcus spp.*

7. เมื่อนำเชื้อสาเหตุของโรคมาทดสอบความไวของยาต้านจุลชีพชนิดต่าง ๆ พบว่า เชื้อ *Staphylococcus aureus* ตอบสนองต่อยาต้านจุลชีพ คือ furazolidone, cloxacillin, vancomycin, ampicillin และ oxytetracycline เชื้อ *Staphylococcus spp.* ตอบสนองต่อยาต้านจุลชีพ คือ furazolidone, ampicillin, oxytetracycline, cloxacillin และ vancomycin เชื้อ *Streptococcus agalactiae* ตอบสนองต่อยาต้านจุลชีพ คือ vancomycin, oxytetracycline, furazolidone,

ampicillin, cloxacillin และ penicillin G เชื้อ *Streptococcus spp.* ตอบสนองต่อยาต้านจุลชีพ คือ furazolidone, cloxacillin, vancomycin, kanamycin, oxytetracycline และ ampicillin

ข้อเสนอแนะ

1. โรคเต้านมอักเสบจะเกิดมากในช่วงต้นฤดูฝน (เดือนมิถุนายน ถึง กรกฎาคม) เนื่องจากอุณหภูมิและความชื้นของอากาศเอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตของเชื้อสาเหตุของโรคเต้านมอักเสบ รวมทั้งสภาพทั่วไปของโรงเรียนขึ้นแฉะ และสกปรก ซึ่งเป็นสาเหตุให้นำมาของการเกิดโรคได้ง่าย ดังนั้นเกษตรกรจึงต้องจัดการดูแลให้โรงเรียนแห้งสะอาดและมีการระบายอากาศที่ดี
2. ควรดูแลแม่โคที่มีลำดับของการให้นมที่มากขึ้นเป็นพิเศษ เพราะแม่โคจะมีโอกาสสัมผัสเชื้อสาเหตุของโรคเต้านมอักเสบมากกว่าแม่โคที่มีอายุน้อย อีกทั้งสมรรถภาพของเต้านมของแม่โคที่ให้นมอยู่ในช่วงท้ายของการให้นมก็เริ่มลดลงเช่นเดียวกัน
3. การรีดนมด้วยมือมีโอกาสของการเกิดโรคเต้านมอักเสบได้มากกว่าการรีดด้วยเครื่อง ดังนั้นเกษตรกรที่รีดนมด้วยมือต้องระวังเป็นพิเศษ ต้องรีดนมให้ถูกวิธีและสุขลักษณะ เช่น ใช้แรงบีบหัวนมที่สม่ำเสมอ ไม่ให้มือเปียกน้ำหรือน้ำนมไหลเลอะไปตามฝ่ามือ เป็นต้น แต่การรีดนมด้วยเครื่องควรต้องระมัดระวังเช่นเดียวกัน เพราะถ้าใช้เครื่องไม่ถูกวิธี อุปกรณ์เครื่องรีดทำงานผิดปกติ ไม่มีการเปลี่ยนอะไหล่ที่หมดอายุหรือหมดสภาพการใช้งาน การล้างทำความสะอาดเครื่องไม่ถูกวิธี จะเป็นสาเหตุได้เช่นกัน
4. การทำความสะอาดแม่โคก่อนการรีดนมควรให้ความสำคัญกับแม่โคที่มีปลายหัวนมบวมเป็นพิเศษ เนื่องจากปลายหัวนมบวมจะมีสิ่งสกปรกสามารถติดอยู่ได้ง่าย
5. ศูนย์รับน้ำนมดิบควรมีการเก็บตัวอย่างน้ำนมจากถังรวมน้ำนมดิบของฟาร์มแต่ละฟาร์มตรวจทุกๆ เดือน เพื่อตรวจหาค่าปริมาณจำนวนโซมาติคเซลล์ในน้ำนมรวมว่าเป็นอย่างไร ถ้าหากจำนวนโซมาติคเซลล์ในน้ำนมรวมเกินมาตรฐานที่กำหนดก็ควรแจ้งให้เกษตรกรทราบทันทีเพื่อจะได้หาแนวทางการแก้ไขต่อไป